

Tytuł: Wpływ czynników warunkujących wykonanie ESWL na narażenie pacjentów i personelu medycznego na promieniowanie rentgenowskie

Autor: Ewa Urszula Wróbel

Wstęp

Kamica moczowa jest często występującą chorobą cywilizacyjną, która dotyka od 5 do 20% populacji świata. W diagnostyce i w leczeniu zabiegowym kamicy pacjenci i personel medyczny są narażeni na promieniowanie jonizujące, jednakże wykorzystanie nowoczesnych technik obrazowania pozwala uzyskać wysoką czułość i swoistość przy utrzymaniu niskich dawek promieniowania. Współczesne metody małoinwazyjnego leczenia kamicy moczowej to ureterorenoskopia sztywna (URS) i giętka (fURS, RIRS), przezskórna litotrypsja (PCNL) i litotrypsja falą uderzeniową generowaną pozaustrojowo (ESWL). Przy stale wzrastającej roli metod endoskopowych ESWL w dalszym ciągu pozostaje wartościową, małoinwazyjną metodą leczenia kamicy. Parametrami określającymi wielkość narażenia na promieniowanie jonizujące są między innymi czas fluoroskopii oraz DAP. Pomiar obu tych parametrów odbywa się obecnie automatycznie.

Cel pracy

Celem pracy była ocena narażenia pacjentów i personelu medycznego na promieniowanie jonizujące oraz określenie, które czynniki zabiegu ESWL (tj. opisujące pacjenta, złóg i zabieg) wpływają na wielkość tego narażenia.

Materiał i metody

Materiał badawczy stanowiło 250 zabiegów litotrypsji pozaustrojowej wykonanych u 225 pacjentów w Pracowni ESWL Dolnośląskiego Szpitala Specjalistycznego im. T. Marciniaka we Wrocławiu. Zabiegi wykonano litotrypterem Siemens Modularis z generatorem elektromagnetycznym i namiarem rentgenowskim i ultrasonograficznym. Dane medyczne uzyskano z retrospektywnej analizy dokumentacji elektronicznej szpitala. Przeprowadzono także retrospektywną analizę sprawozdań z dozymetrii indywidualnej członków zespołów operacyjnych. W celu opracowania statystycznego uzyskanych wyników dokonano analizy jedno i wieloczynnikowej.

Wyniki

Mediana dawki DAP wynosiła 174,0 cGycm², a mediana czasu fluoroskopii 2,20 minut. W analizie jednoczynnikowej czas fluoroskopii nie korelował z wiekiem, wagą, wzrostem, BMI stężeniem kreatyniny. Czas fluoroskopii korelował ujemnie ze średnicą złożu, polem powierzchni złożu i z numerem zabiegu ESWL. Różnił się znamienne pomiędzy operatorami. Czas skopii korelował z doświadczeniem operatora. DAP korelował dodatnio z wiekiem, wagą i BMI pacjenta. Wartość DAP była najwyższa w grupie z BMI >30 kg/m². DAP był znamienne niższy w razie zastosowania zamiaru RTG łącznie z USG. Niższy DAP odnotowano w zabiegach skutecznych całkowicie lub częściowo. Wartość DAP korelowała ujemnie z każdym kolejnym zabiegiem ESWL. DAP różnił się znamienne pomiędzy operatorami. DAP korelował z doświadczeniem operatorów. DAP był znamienne niższy w zabiegach wykonanych przez rezydentów w porównaniu ze specjalistami. W analizie wieloczynnikowej wykazano, że niezależny, ujemny wpływ na czas skopii ma numer ESWL i pole powierzchni złożu oraz umiejscowienie, tj. lokalizacja złożu w nerce wiąże się z krótszym czasem skopii a w moczowodzie z dłuższym oraz, że niezależny, ujemny wpływ na wartość parametru DAP ma pole powierzchni złożu, natomiast dodatni wpływ ma BMI. W analizie dawkomierzy indywidualnych nie stwierdzono przekroczenia dawki 0,1 mSv na kwartał u żadnej z osób personelu objętych badaniem.

Posumowanie

Narażenie pacjenta i personelu na promieniowanie jonizujące podczas zabiegu ESWL było niskie i nie powinno stanowić argumentu przeciwko stosowaniu tej metody. Wysokie BMI pacjenta (>30 kg/m²) nie stanowi przeciwwskazania do leczenia metodą ESWL, jednak obarczone było m.in. ryzykiem wyższego narażenia na promieniowanie jonizujące. Czas fluoroskopii i DAP korelowały ujemnie z polem powierzchni złożu. Lokalizacja złożu w nerce wiązało się z krótszym czasem skopii. Czas fluoroskopii obniżał się z każdym kolejnym zabiegiem ESWL, co wiązało się z nabywaniem doświadczenia przez ośrodek. Niższe dawki DAP generowali lekarze rezydenci w porównaniu do lekarzy specjalistów. Zastosowanie lokalizacji ultrasonograficznej lub kombinowanej (ultrasonografia i fluoroskopia) przyczyniło się do obniżenia dawki.

Słowa kluczowe: kamica moczowa, ESWL, czas fluoroskopii, DAP, ochrona radiologiczna